

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EUROPSKE UNĚJE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
J. KOKOTT
fremsat den 12. maj 2022 ¹

Sag C-278/21

**AquaPri A/S
mod
Miljø- og Fødevareklagenævnet**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Østre Landsret, Danmark)

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 92/43/EØF – bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter – særligt beskyttede områder – efterfølgende konsekvensvurdering under hensyn til bevaringsmålsætningerne for disse lokaliteter – screening med henblik på at afgøre nødvendigheden af en vurdering – nitratdeposition fra en eksisterende fiskefarm – inddragelse af en vandområdeplan og Natura 2000-planen for den omhandlede lokalitet«

¹ – Originalsprog: tysk.

I. Indledning

1. Habitatdirektivets² artikel 6, stk. 3, kræver en forudgående vurdering af planer og projekter, der kan påvirke beskyttede lokaliteter væsentligt. Er en sådan vurdering også nødvendig, hvis den fortsatte drift af et allerede godkendt anlæg i henhold til national lovgivning kræver en ny godkendelse, og den oprindelige godkendelse blev meddelt under tilsidesættelse af vurderingsforpligtelsen? Dette er det centrale spørgsmål i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.

2. Såfremt en sådan vurdering er nødvendig, ønsker den forelæggende ret desuden oplyst, hvilken betydning en vandområdeplan og Natura 2000-planen for det pågældende bevaringsområde har i denne forbindelse.

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

1. *Habitatdirektivet*

3. Reglerne for godkendelse af planer og projekter, der kan påvirke et bevaringsområde som omhandlet i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet³ væsentligt, er fastsat i habitatdirektivets artikel 6, stk. 2 og 3:

»2. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.

3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de – hvis det anses for nødvendigt – har hørt offentligheden.«

² – Rådets direktiv 92/43/EØF af 21.5.1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT 1992, L 206, s. 7), som ændret ved Rådets direktiv 2013/17/EU af 13.5.2013 om tilpasning af visse direktiver vedrørende miljø på grund af Republikken Kroatiens tiltrædelse (EUT 2013, L 158, s. 193).

³ – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30.11.2009 om beskyttelse af vilde fugle (EUT 2010, L 20, s. 7), som ændret ved direktiv 2013/17.

2. *VVM-direktivet*

4. VVM-direktivets⁴ artikel 1, stk. 2, litra a), definerer begrebet projekt således:

- »– gennemførelse af anlægsarbejder eller andre installationer eller arbejder
- andre indgreb i det naturlige miljø eller i landskaber, herunder sådanne, der tager sigte på udnyttelse af ressourcer i undergrunden«.

B. Dansk ret

5. Miljøbeskyttelseslovens § 33 bestemmer, at visse virksomheder eller anlæg skal godkendes. Ifølge anmodningen om præjudiciel afgørelse gælder dette navnlig havbrug. Eksisterende havbrug, som endnu ikke var blevet godkendt i henhold til denne bestemmelse, skulle ifølge anmodningen om præjudiciel afgørelse senest den 15. marts 2014 indsende ansøgning om en sådan godkendelse i overensstemmelse med en overgangsordning⁵.

6. Habitatbekendtgørelsens⁶ § 6, stk. 1 og 2, gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3:

»§ 6. Før der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. De projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er projekter som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

Stk. 2. Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte.«

⁴ – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13.12.2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (EUT 2012, L 26, s. 1), senest ændret ved direktiv 2014/52/EU (EUT 2014, L 124, s. 1).

⁵ – Præmis 19 i anmodningen om præjudiciel afgørelse henviser til § 70, stk. 2, og nr. I 205 i bilag 2 til Bekendtgørelse nr. 1458 af 12.12.2017 om godkendelse af listevirksomhed (godkendelsesbekendtgørelsen). Muligvis blev denne forpligtelse oprindeligt indført ved § 3, stk. 3, andet punktum, i Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed (bekendtgørelse nr. 143 af 1.3.2006).

⁶ – Bekendtgørelse nr. 188 af 26.2.2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder (habitatbekendtgørelsen).

7. Habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 7, nr. 6, bestemmer navnlig, at § 6, stk. 1 og 2, finder anvendelse på godkendelser i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33.

»Stk. 7. Følgende sager efter miljøbeskyttelsesloven er omfattet af § 6:

1)-5) [...]

6) Godkendelse af virksomheder m.v. efter miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, § 38 og § 39.«

8. Af den statslige Natura 2000-plan for 2016-2021 fremgår det vedrørende Natura 2000-område nr. 173, som er det nærmest liggende i forhold til Onsevig Havbrug, at der fokuseres på arealrelaterede indsatser og ikke fastsættes indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandområdeplanen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres gennem en anden lov.

9. I Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Sjælland, der er vedtaget efter en forudgående konsekvensvurdering af vandplanen efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og som bl.a. omfatter de marine Natura 2000-områder nr. 173, 170 og 162, er det med henvisning til den politiske aftale af 22. november 2015 kaldet Landbrugs- og Fødevarepakken anført, at der afsættes 43 tons kvælstof for at sikre, at de eksisterende havbrug, der ligger inden for vandområdeplanerne, kan udnytte deres nuværende udledningstilladelse.

III. Faktiske omstændigheder og anmodning om præjudiciel afgørelse

10. I de danske farvande drives i alt 19 havbrug, hvoraf nogle ligger inden for eller i tæt afstand af et Natura 2000-område. Der verserer retssager vedrørende syv af disse anlæg. Der produceres primært regnbueørreder på disse havbrug. Anlæggene udleder bl.a. kvælstof og fosfor, hvilket eventuelt kan påvirke Natura 2000-områder i nærheden af havbrugene.

11. Et af de omstridte anlæg er Onsevig Havbrug. Det ejes af AquaPri A/S, som i den foreliggende sag er repræsenteret ved Dansk Akvakultur, der er en brancheforening for det danske fiskeopdrætserhverv. Det ligger i Smålandsfarvandet ca. 1,7 km nord for Natura 2000-område nr. 173, ca. 10,5 km syd for Natura 2000-område nr. 170 og ca. 12,4 km syd for Natura 2000-område nr. 162. Udpegningsgrundlaget for det nærmest liggende Natura 2000-område nr. 173 omfatter de marine habitatnaturtyper Sandbanke (1110), Vadeblade (1140), Bugt (1160), Rev (1170) og den særligt prioriterede naturtype Lagune (1150). Forskellige fuglebeskyttelsesområder (nr. 82, 83, 85 og 86) i det samme område blev udpeget på grundlag af en lang række ynglende og/eller rastende fugle.

12. Den lokalt ansvarlige miljømyndighed Storstrøms Amt gav den 15. februar 1999 en tilladelse til at flytte havbruget til den nuværende position.

13. Storstrøms Amt gav den 27. oktober 2006 en revideret tilladelse til havbruget, hvor det blev tilladt at øge udledningen af kvælstof med 0,87 tons – fra 15,6 tons til 16,47 tons – samt tilladt at anvende og udlede kobber og tre typer af antibiotika. Storstrøms Amt havde foretaget en screening af nødvendigheden af en VVM-vurdering (VVM-screening) og på grundlag heraf vurderet, at den øgede udledning af kvælstof ikke medførte væsentlige miljøpåvirkninger af det nærliggende Natura 2000-område nr. 173, og at projektet derfor ikke skulle undergives en VVM-vurdering. Amtet henviste i denne forbindelse ikke til reglerne for internationale naturbeskyttelsesområder.

14. Denne afgørelse blev påklaget til den daværende klagemyndighed Naturklagenævnet med henvisning til påvirkning af et Natura 2000-område. Naturklagenævnet opretholdt Storstrøms Amts afgørelse. Nævnet fastslog, at den konstaterede mangel ved screeningen ikke var så væsentlig, at den konkret kunne bevirke afgørelsens ugyldighed.

15. Det fremgik af den således opretholdte afgørelse fra Storstrøms Amt af 27. oktober 2006, at der senest den 15. marts 2014 skulle indsendes ansøgning til tilsynsmyndigheden om godkendelse.

16. AquaPri ansøgte derfor om miljøgodkendelse af Onsevig Havbrug, som blev meddelt af den centrale miljømyndighed Miljøstyrelsen den 16. december 2014. Det fremgår af den miljøtekniske vurdering i afgørelsen, at havbruget i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter ikke kan påvirke Natura 2000-område nr. 173 væsentligt. Miljømyndigheden begrundede bl.a. dette med den tilladelse, som Storstrøms Amt meddelte den 27. oktober 2006, og den omstændighed, at der ikke senere var fremkommet oplysninger, der indikerede, at havbruget havde en effekt inde i Natura 2000-området.

17. Miljøgodkendelsen af 16. december 2014 blev påklaget af en miljøbeskyttelsesorganisation til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ophævede den ved afgørelse af 13. marts 2018. I sin afgørelse vurderede klagenævnet, at miljøgodkendelsen af Onsevig Havbrug, som tillod den fortsatte drift af havbruget i en situation, hvor der ikke tidligere er gennemført en habitatvurdering af den samlede virksomhed, skal undergives en sådan vurdering. Som begrundelse anførte dette nævn, at der ikke tidligere er gennemført en habitatvurdering af den samlede virksomhed fra alle havbrug i området i overensstemmelse med de danske regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Ifølge nævnet kan en belastning med næringsstoffer, som udgår fra havbruget, i kumulation med andre planer og projekter påvirke et Natura 2000-område, som ligger i nærheden, og risiko for skade på de naturtyper, der udgør området's udpegningsgrundlag, kan derfor ikke på forhånd udelukkes.

18. AquaPris søgsmål til prøvelse af denne afgørelse af 13. marts 2018 verserer i øjeblikket for Østre Landsret, der har forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

- »1) Skal artikel 6, stk. 3, [første punktum], i Rådets direktiv 92/43 af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) fortolkes således, at bestemmelsen finder anvendelse i en situation som den foreliggende, hvor der ansøges om tilladelse til fortsat drift af et eksisterende havbrug, når havbrugets virksomhed og udledning af kvælstof og andre næringsstoffer er uændret i forhold til den virksomhed og udledning, som blev godkendt i 2006, men hvor der i forbindelse med den tidligere godkendelse af havbruget ikke er foretaget en vurdering af den samlede virksomhed og de kumulative virkninger af alle havbrug i området, idet de relevante myndigheder alene har vurderet den samlede merudledning af kvælstof mv. fra det pågældende havbrug?
- 2) Har det betydning for besvarelsen af spørgsmål 1, at der i den nationale Vandområdeplan 2015-2021 er taget højde for tilstedeværelsen af havbrugene i området, idet der i forbindelse med planen er afsat en nærmere angivet mængde kvælstof for at sikre, at de eksisterende havbrug i området kan udnytte deres nuværende udledningstilladelser, og den faktiske udledning fra havbrugene holder sig inden for den fastsatte ramme?
- 3) Såfremt der i en situation som den foreliggende skal foretages en vurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, [første punktum], har den relevante myndighed pligt til i forbindelse med denne vurdering at inddrage den ramme for kvælstofudledning, som er afsat i Vandområdeplanen 2015-2021, og eventuelle andre relevante oplysninger og vurderinger, der måtte fremgå af Vandområdeplanen og Natura 2000-planen for området?«
19. AquaPri A/S, Miljø- og Fødevareklagenævnet og Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg og deltaget i retsmødet den 24. marts 2022.

IV. Bedømmelse

20. Hovedpunktet i den foreliggende sag er spørgsmålet om, i hvilket omfang bestemmelsen om konsekvensvurdering i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder anvendelse på godkendelsen af uændret fortsat drift af et anlæg (herom under A). Såfremt denne bestemmelse finder anvendelse, ønsker den forelæggende ret desuden oplyst, hvilken betydning en vandområdeplan og Natura 2000-planen for den pågældende lokalitet har i denne forbindelse. På den ene side ønskes der oplysninger om betydningen af vandområdeplanens fastlæggelse af kvælstofudledninger for screeningen med henblik på at afgøre nødvendigheden af en konsekvensvurdering (herom under B), og på den anden side om betydningen af disse to dokumenter for den egentlige konsekvensvurdering (herom under C).

A. Det første spørgsmål – konsekvensvurdering ved en ny godkendelse af et projekt

21. Med det første spørgsmål ønskes det oplyst, om habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, ved en ny godkendelse af et projekt kræver en vurdering af virkningerne under hensyn til bevaringsmålsætningerne for den pågældende lokalitet, hvis projektets virkninger ganske vist er uændrede, men der i forbindelse med den tidligere godkendelse af havbruget ikke er foretaget en omfattende vurdering af disse virkninger og heller ikke er taget hensyn til de kumulative virkninger i forbindelse med andre planer og projekter.

22. Dette spørgsmål stilles med særligt henblik på et havbrug, som drives i Smålandsfarvandet, og som i 2006 blev meddelt tilladelse til forøgelse af kvælstofudledningerne uden hensyntagen til de allerede tidligere godkendte kvælstofudledninger fra anlægget eller kvælstofdepositioner fra andre kilder. Parterne er enige om, at denne vurdering i 2006 ikke opfyldte kravene i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, eftersom der i henhold til denne bestemmelse skal tages hensyn til det enkelte projekts kumulative virkninger. Imidlertid er lovligheden af den endelige afgørelse af 2006 ikke genstand for den foreliggende sag.

23. Til besvarelse af det første spørgsmål vil jeg indledningsvis gøre rede for, at habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, ikke kan begrunde en forpligtelse til at gennemføre en (ny) konsekvensvurdering, hvis en tidligere godkendelse ikke opfyldte denne bestemmelses krav (den anden del af det første spørgsmål, herom under 1). Dog vil jeg efterfølgende påvise, at en i national lovgivning fastsat ny godkendelse af et projekt også medfører et krav om en ny konsekvensvurdering (den første del af det første spørgsmål, herom under 2).

1. *Konsekvenserne af mangler ved en tidligere godkendelse af et projekt*

24. I henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum, tages alle planer eller projekter, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et særligt bevaringsområde væsentligt, under (passende)⁷ vurdering med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne.

25. Den omstændighed, at projektet ikke befinder sig i, men uden for de berørte Natura 2000-områder, udelukker ikke, at de krav, der er nævnt i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder anvendelse⁸.

⁷ – Ifølge tiende betragtning til habitatdirektivet og blandt de oprindelige sprogversioner af habitatdirektivet den spanske, den græske, den engelske, den franske, den nederlandske og den portugisiske version.

⁸ – Dom af 10.1.2006, Kommissionen mod Tyskland (C-98/03, EU:C:2006:3, præmis 44 og 51), af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17,

26. Denne vurdering skal forberede godkendelsen af projektet. I henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, andet punktum, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt på baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet.

27. Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, fastsætter således en fremgangsmåde, der ved hjælp af en *forudgående* kontrol skal sikre, at planer eller projekter, der kan påvirke den pågældende lokalitet væsentligt, kun tillades, for så vidt som de ikke skader lokalitetens integritet⁹.

28. Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, kræver derimod ikke, at et projekt, som allerede er blevet endeligt godkendt, *på ny* undergives en sådan vurdering, når den oprindelige vurdering var fejlbehæftet¹⁰. En uændret opretholdelse af en aktivitet kræver derfor som regel ikke en ny vurdering¹¹.

29. Dette betyder dog ikke, at sådanne mangler og eventuelle påvirkninger af bevaringsområder skal accepteres. Hvis et allerede godkendt projekt senere viser sig at kunne skade en lokalitets integritet, fordi det forårsager forringelser eller væsentlige forstyrrelser, gør forbuddet mod forringelser i habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, det muligt at opfylde hovedmålsætningen om bevaring og beskyttelse af kvaliteten af miljøet, herunder bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, som den er formuleret i første betragtning til direktivet¹². En aktivitet er kun i overensstemmelse med habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, hvis det sikres, at den ikke medfører forstyrrelser, der mærkbart vil kunne påvirke direktivets formål, navnlig de bevarelsesmålsætninger, som det forfølger. Selve eksistensen af en sandsynlighed eller en risiko for, at en aktivitet på en beskyttet lokalitet medfører væsentlige forstyrrelser, kan udgøre en tilsidesættelse af habitatdirektivets artikel 6, stk. 2¹³.

EU:C:2019:622, præmis 136), og af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 26).

⁹ – Dom af 7.9.2004 Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 34), af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, præmis 117), og af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 25).

¹⁰ – Jf. i denne retning dom af 20.10.2005, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige (C-6/04, EU:C:2005:626, præmis 58).

¹¹ – Jf. i denne retning dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 78-83).

¹² – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 37), og af 14.1.2010, Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, præmis 49).

¹³ – Dom af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl. (C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 41 og 42), af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17,

30. AquaPri har derfor med rette fremhævet, at en forpligtelse til at kontrollere tilladelsen ikke skal udledes direkte af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, men derimod af artikel 6, stk. 2. Alt efter hvorledes den nationale lovgivning sikrer anvendelsen af denne bestemmelse, kan retssikkerheden og den berettigede forventning om en opretholdelse af den tidligere meddelte tilladelse navnlig spille en rolle i forbindelse med undtagelsesbestemmelsen i artikel 6, stk. 4¹⁴. Disse forhold kan derfor også begrunde erstatningskrav, som AquaPri kan forvente i tilfælde af en ny konsekvensvurdering.

31. Den omtvistede afgørelse fra klagenævnet tilsigter imidlertid ikke en anvendelse af habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, men derimod af artikel 6, stk. 3. Det kan således konstateres, at denne bestemmelse ikke kræver en ny konsekvensvurdering, hvis der i forbindelse med den tidligere endelige godkendelse af havbruget ikke er foretaget en omfattende vurdering af disse virkninger og heller ikke er taget hensyn til de kumulative virkninger af andre planer og projekter.

2. Ny godkendelse i henhold til dansk ret

32. Når dette er sagt, følger det da også heraf, at habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, i forbindelse med en i national ret fastsat ny godkendelse af et sådant projekt ikke kræver en vurdering af virkningerne på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne, hvis projektets virkninger er uændrede? Dette er genstanden for den første del af det første spørgsmål.

33. Som allerede anført kræver habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, ikke en ny konsekvensvurdering, hvis en aktivitet videreføres uændret, og dermed heller ikke en ny godkendelse af denne aktivitet.

34. Hvis en medlemsstat i sin egen nationale ret fastsætter en ny godkendelse, kan denne godkendelse imidlertid indebære, at de kompetente nationale myndigheder giver deres tilslutning til dette projekt som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, andet punktum. Disse myndigheder må dog kun give denne tilslutning, efter at de på baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten har sikret sig, at projektet ikke skader lokalitetens integritet.

EU:C:2018:882, præmis 85), og af 24.6.2021, Kommissionen mod Spanien (Forringelse af naturområdet Doñana) (C-559/19, EU:C:2021:512, præmis 153 og 155).

¹⁴ – Dom af 10.11.2016, Kommissionen mod Grækenland (C-504/14, EU:C:2016:847, præmis 41), og mine forslag til afgørelse Kommissionen mod Bulgarien (Kaliakra) (C-141/14, EU:C:2015:528, punkt 86) og Kommissionen mod Grækenland (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:105, punkt 40).

a) Godkendelse af et projekt?

35. En tilslutning som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, andet punktum, forudsætter imidlertid, at tilslutningen vedrører et projekt.

36. Habitatdirektivet indeholder ganske vist ikke en definition af begrebet »projekt«, men Domstolen har fastslået, at begrebet »projekt« i den forstand, hvori det anvendes i VVM-direktivets artikel 1, stk. 2, litra a), er relevant med henblik på at klarlægge samme begreb i habitatdirektivets forstand¹⁵. I henhold til denne bestemmelse skal gennemførelse af anlægsarbejder eller andre installationer eller arbejder og andre indgreb i det naturlige miljø eller i landskaber, herunder sådanne, der tager sigte på udnyttelse af ressourcer i undergrunden, anses for et projekt.

37. Eftersom havbruget skal drives uændret videre, vedrører tilladelsen ikke gennemførelse af anlægsarbejder. Det kan dog ikke udelukkes, at de yderligere fremtidige kvælstofaflejringer på beskyttede lokaliteter i forbindelse med den uændrede fortsatte drift af havbruget i sig selv skal anses for et andet indgreb i den forstand, hvori udtrykket anvendes i definitionen af et projekt i VVM-direktivet¹⁶.

38. Selv hvis de fremtidige yderligere kvælstofaflejringer ikke anses for et indgreb i VVM-direktivets forstand, udelukker dette imidlertid ikke, at det lægges til grund, at der foreligger et projekt i habitatdirektivets forstand, idet VVM-direktivets projektbegreb er mere restriktivt end habitatdirektivets projektbegreb¹⁷. Det har først og fremmest betydning for anvendelsen af habitatdirektivet, om den pågældende aktivitet er egnet til at påvirke en beskyttet lokalitet væsentligt¹⁸.

39. Dette kan ikke på forhånd udelukkes i forbindelse med aktiviteter, der medfører yderligere kvælstofaflejringer i beskyttede naturtyper¹⁹, hvilket i øvrigt tilsyneladende også er udgangspunktet for den omtvistede afgørelse fra klagenævnet.

¹⁵ – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 26), af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 60), og af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, præmis 122).

¹⁶ – Jf. dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 72).

¹⁷ – Jf. dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 63-66), og af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 29).

¹⁸ – Dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 68-70).

¹⁹ – Jf. som illustration mit forslag til afgørelse Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:622, navnlig punkt 61 ff. og 104 ff.).

40. Imidlertid har AquaPri påberåbt sig Stadt Papenburg-dommen, hvorefter bestemte aktiviteter, hvis de, bl.a. i lyset af deres tilbagevendende karakter eller betingelserne for deres udførelse, kan anses for at udgøre et enkeltstående arbejde, kan disse aktiviteter anses for et og samme projekt som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og dermed er fritaget fra en ny vurderingsprocedure som omhandlet i denne bestemmelse²⁰. Denne retspraksis vedrører tilbagevendende aktiviteter, som i henhold til national ret tillades én gang for fremtiden. Stadt Papenburg-dommen omhandlede en tilladelse til regelmæssig opmudring af en flod med henblik på at muliggøre sejlads med skibe med en bestemt dybgang²¹.

41. Som også Kommissionen og Miljø- og Fødevareklagenævnet har anført, foreligger denne situation ikke, eftersom tilladelsen af 27. oktober 2006 ikke tillod fortsat drift af havbruget for en ubegrænset periode. Derimod blev der allerede i tilladelsen gjort opmærksom på nødvendigheden af en ny godkendelse.

b) *Betydningen af godkendelsen i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33*

42. Besvarelsen af den første del af det første spørgsmål afhænger således af, om det i afgørelsen af 27. oktober 2006 nævnte krav om senest den 15. marts 2014 at indsende en ansøgning til tilsynsmyndigheden om godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 om forurenende virksomhed kan sidestilles med en ny tilslutning i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, andet punktum. En sådan ny tilslutning vil kræve en konsekvensvurdering²².

43. I denne henseende skal det indledningsvis præciseres, at dette krav ifølge anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke er et pålæg fra godkendelsesmyndigheden, men derimod blot en henvisning til en forpligtelse, der følger direkte af danske bestemmelser²³.

44. Eftersom der er tale om et spørgsmål, der henhører under national ret, er det kun de nationale domstole, der kan foretage en bindende fortolkning af indholdet af disse danske bestemmelser. Domstolen kan dog vejlede den forelæggende ret om, hvilke kendetegn kravet om en ny godkendelse skal udvise for at udløse en anvendelse af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.

²⁰ – Dom af 14.1.2010, Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, præmis 47 og 48), og af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 78-80).

²¹ – Dom af 14.1.2010, Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, præmis 11, 47 og 48).

²² – Jf. i denne retning dom af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, præmis 130), og af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 38 og 39). Jf. også dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 28).

²³ – Jf. fodnote 5 ovenfor.

45. Hvis den godkendelse, der er ansøgt om, udgør en ren formalitet, således som AquaPri har gjort gældende, er der ikke tale om en tilslutning som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Dette må f.eks. lægges til grund, hvis denne godkendelse nødvendigvis skal meddeles på grundlag af de eksisterende tilladelser fra 1999 og 2006.

46. Hvis den i national ret fastsatte nye godkendelse derimod faktisk indebærer en afgørelse om aktivitetens opretholdelse, udgør den nye godkendelse en tilslutning som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og forudsætter dermed en konsekvensvurdering. I så fald vil den nye godkendelse nemlig afgøre, om aktivitetens virkninger på den pågældende lokalitet fortsætter eller bringes til ophør.

47. Anmodningen om præjudiciel afgørelse indeholder ganske vist ingen oplysninger om funktionen af den efterfølgende godkendelse i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33, men ifølge Miljø- og Fødevareklagenævnet kræver denne godkendelse en omfattende vurdering af godkendelsesbetingelserne. Således synes der at være tale om en tilladelse som omhandlet i VVM-direktivets artikel 1, stk. 2, litra c), der fuldt ud skal tage hensyn til det pågældende projekts indvirkninger på miljøet²⁴, hvis projektet kræver en sådan miljøkonsekvensvurdering. Umiddelbart omfatter denne vurdering navnlig de danske bestemmelser til gennemførelse af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3²⁵.

48. Godkendelsen i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33 skal dermed tilsyneladende anses for en tilslutning som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, andet punktum, og forudsætter således også en konsekvensvurdering i henhold til artikel 6, stk. 3, første punktum.

c) Retssikkerhed og beskyttelse af den berettigede forventning

49. De hidtidige betragtninger er hverken i strid med retssikkerhedsprincippet eller princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Hvis en opretholdelse af anlæggets drift i henhold til national lovgivning kræver en ny godkendelse, kan indehaveren af den bestående godkendelse nemlig ikke forvente, at denne nye godkendelse gentager indholdet af en bestående godkendelse uden ændringer.

50. En medlemsstat kan således udelukke den berettigede forventning om en godkendelses opretholdelse, idet den – således som det tilsyneladende er sket her – allerede på tidspunktet for den første godkendelse udtrykkeligt fastsætter en kontrol på et senere tidspunkt.

²⁴ – Dom af 24.2.2022, Namur-Est Environnement (C-463/20, EU:C:2022:121, præmis 48 og 58).

²⁵ – § 6, stk. 1 og 2, og § 7, stk. 7, nr. 6, i habitatbekendtgørelsen.

51. Det skal tilføjes, at i tilfælde af anvendelse af en sådan bestemmelse kan erstatningskrav fra indehaveren af den kontrollerede godkendelse, som AquaPri kan forvente, hvis habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, finder anvendelse, i hvert fald ikke støttes på retssikkerhedsprincippet eller princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

d) *Besvarelse af første del af det første spørgsmål*

52. Den første del af det første spørgsmål bør dermed besvares således, at en i national ret fastsat ny godkendelse af en aktivitet, der opretholdes uændret, skal anses for en tilslutning som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, der forudsætter en konsekvensvurdering, hvis denne godkendelse faktisk indebærer en afgørelse om aktivitetens opretholdelse.

B. *Det andet spørgsmål – Vandområdeplan 2015-2021 i forbindelse med screeningen*

53. Med det andet spørgsmål ønskes det oplyst, hvilken betydning kravene i den danske Vandområdeplan 2015-2021 med hensyn til de tilladte kvælstofudledninger fra havbrug har for screeningen med henblik på at afgøre, om der skal gennemføres en fuldstændig konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum.

54. Ved besvarelsen af dette spørgsmål lægger jeg til grund, at denne plan i henhold til dansk ret kan have betydning for lovligheden af den omtvistede afgørelse i hovedsagen, selv om den tilsyneladende først blev vedtaget efter den nye godkendelse af havbruget i 2014.

55. Under denne forudsætning vil jeg indledningsvis beskrive, efter hvilke kriterier den nævnte screening skal gennemføres, og herefter behandle betydningen af tilladelsen fra 2006 og Vandområdeplan 2015-2021 i denne sammenhæng.

1. *Nødvendigheden af en konsekvensvurdering*

56. I henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum, er en passende vurdering af virkningerne på et særligt bevaringsområde under hensyn til bevaringsmålsætningerne for dette nødvendig, hvis en plan eller et projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et særligt bevaringsområde væsentligt.

57. Således udløses forpligtelsen til at gennemføre en vurdering, hvis der er en sandsynlighed eller en risiko for, at planen eller projektet påvirker lokaliteten

væsentligt²⁶. Navnlig under hensyn til forsigtighedsprincippet, som er et af grundlagene for den politik om et højt beskyttelsesniveau, der føres af EU inden for miljøområdet i henhold til artikel 191, stk. 2, TEUF, og i lyset af hvilket habitatdirektivet skal fortolkes, foreligger der en sådan risiko, når det ikke på baggrund af objektive kriterier kan udelukkes, at en plan eller et projekt kan påvirke den omhandlede lokalitet væsentligt²⁷. Bedømmelsen af en sådan risiko skal bl.a. foretages i lyset af den i planen eller projektet omhandlede lokalitets særlige kendetegn og miljømæssige vilkår²⁸.

58. I tilfælde af tvivl med hensyn til, om der er væsentlige virkninger, skal der følgelig gennemføres en fuldstændig konsekvensvurdering som fastsat i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum²⁹.

2. Tilladelsen fra 2006

59. Manglerne ved den screening, der blev gennemført i forbindelse med tilladelsen fra 2006, illustrerer anvendelsen af dette kriterium.

60. I princippet kan denne screening af et havbrug, som uændret blev drevet videre, udgøre en objektiv omstændighed, som udelukker, at der foreligger en påvirkning³⁰. Konklusionen af denne screening var nemlig, at anlægget ikke medførte væsentlige påvirkninger af bevaringsområder.

61. En sådan anvendelse af en tidligere vurdering er ganske vist meningsfuld, men den forudsætter, at der allerede ved denne vurdering er foretaget en omfattende og korrekt bedømmelse af de forhold, der var relevante på tidspunktet for den senere afgørelse. Hvis det derimod på tidspunktet for den senere afgørelse viser sig, at der var lakuner i denne tidligere vurdering, kan det ikke på baggrund af denne vurdering udelukkes, at den pågældende plan eller det pågældende projekt påvirker det omhandlede område væsentligt.

²⁶ – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 41 og 43), og af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, præmis 119).

²⁷ – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 44), og af 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie og Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, præmis 134).

²⁸ – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 48), af 15.5.2014, Briels m.fl. (C-521/12, EU:C:2014:330, præmis 20), og af 12.4.2018, People Over Wind og Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, præmis 34).

²⁹ – Dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 44), af 26.5.2011, Kommissionen mod Belgien (C-538/09, EU:C:2011:349, præmis 41), og af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 114).

³⁰ – Jf. i denne retning dom af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 54).

62. I den foreliggende sag hviler det første spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse på antagelsen om, at den tidligere screening i 2006 *ikke* omfattede alle aktiviteter og de kumulative virkninger af alle havbrug i området, idet de relevante myndigheder alene har vurderet den merudledning af kvælstof mv. fra det pågældende havbrug, som der blev ansøgt om. I henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum, er det afgørende imidlertid, om projektet i forbindelse med andre planer og projekter kan belaste et bevaringsområde væsentligt. Derfor burde der være taget hensyn til de kumulative virkninger af alle kvælstofkilder, som belaster de pågældende bevaringsområder.

63. Desuden bør der i forbindelse med en ny godkendelse også tages hensyn til de kvælstofkilder, der er opstået i mellemtiden.

64. Således har screeningen i 2006 lakuner, og det kan ikke på baggrund af denne screening udelukkes, at det omtvistede havbrug sammen med de øvrige kilder til kvælstofaflejringer påvirker de pågældende lokaliteter væsentligt.

3. Vandområdeplan 2015-2021

65. Vandområdeplan 2015-2021 kan faktisk også udgøre en omstændighed, som nødvendiggør en særskilt konsekvensvurdering med hensyn til de virkninger, der er omfattet af planen.

66. Domstolen har nemlig netop med henblik på kvælstofaflejringer fra forskellige kilder anerkendt, at en forudgående gennemført helhedsvurdering gør det muligt at undersøge de mulige samlede virkninger på lokaliteterne³¹. Det påhviler dog de nationale retsinstanser at foretage en dybdegående og fuldstændig undersøgelse af den videnskabelige holdbarhed af den »vurdering« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, der hører til en programmatisk tilgang, og de forskellige måder for at gennemføre denne tilgang³².

67. Det skal nemlig også på baggrund af en sådan helhedsvurdering kunne udelukkes, at de heraf omfattede virkninger af det pågældende projekt skader den omhandlede lokalitet væsentligt, for at en individuel vurdering af disse projekter i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum, kan undlades³³.

68. Et dokument, der som Vandområdeplan 2015-2021 fastlægger de tilladte kvælstofudledninger fra havbrug, skal dermed fra en videnskabelig synsvinkel sikre, at de kvælstofaflejringer, der forårsages af disse udledninger i bevaringsområderne, i forbindelse med kvælstofaflejringerne fra alle andre kilder

³¹ – Dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 96).

³² – Dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 101).

³³ – Jf. punkt 57 ovenfor.

ikke når et omfang, der påvirker bevaringsmålsætningerne for områderne væsentligt.

69. I denne henseende er det ikke tilstrækkeligt at tage hensyn til kilder af samme karakter, her f.eks. andre havbrug. Derimod skal belastningen af ethvert bevaringsområde fra alle kvælstofkilder, f.eks. landbrug, spildevand og trafik, inddrages³⁴. Karakteren af kvælstofpåvirkningen af naturtyper indebærer nemlig, at denne påvirkning afhænger af den samlede belastning³⁵.

70. I øvrigt har Domstolen fastslået, at der ved fastlæggelsen af de tilladte kvælstofudledninger endnu ikke må tages hensyn til virkningerne af fremtidige foranstaltninger med henblik på at nedbringe kvælstofaflejringer i beskyttede områder³⁶.

71. Ifølge anmodningen om præjudiciel afgørelse blev Vandområdeplan 2015-2021 vedtaget efter en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Dette tyder ganske vist på, at den opfylder de nævnte krav, men den forelæggende ret skal fortsat prøve, om denne vurdering faktisk udelukker, at bevaringsområderne påvirkes af de tilladte kvælstofudledninger.

72. Der opstår endvidere tvivl som følge af det forhold, at mængden af de tilladte kvælstofudledninger beror på et politisk kompromis og blev fastlagt for at muliggøre de eksisterende havbrugs fortsatte drift³⁷. Det giver anledning til at formode, at denne fastlæggelse ikke har til formål på et videnskabeligt grundlag at forhindre væsentlige påvirkninger af bevaringsområder.

73. Imidlertid tilkommer bedømmelsen af den videnskabelige holdbarhed af Vandområdeplan 2015-2021 i sidste ende de nationale retter.

74. Afhængigt af resultatet af denne bedømmelse kan Vandområdeplan 2015-2021 muligvis udelukke enhver tvivl om, at kvælstofudledningerne fra de omtvistede anlæg kan påvirke bevaringsområderne væsentligt. I så fald vil der, i hvert fald hvad angår disse udledninger, ikke være behov for en vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum.

75. Såfremt Vandområdeplan 2015-2021 ikke kan fjerne denne tvivl, f.eks. på grund af mangler ved dens videnskabelige grundlag, udelukker dette, at en

³⁴ – Jf. mit forslag til afgørelse Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:622, punkt 49 ff.).

³⁵ – Jf. mit forslag til afgørelse Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:622, punkt 41).

³⁶ – Dom af 7.11.2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl. (C-293/17 og C-294/17, EU:C:2018:882, præmis 126-130).

³⁷ – Præmis 12 i anmodningen om præjudiciel afgørelse og s. 5 og 74 i vandområdeplanen.

individuel vurdering af de omfattede projekter i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, første punktum, kan undlades.

76. Det andet spørgsmål bør følgelig besvares således, at fastlæggelsen af omfanget af tilladte miljøpåvirkninger fra bestemte aktiviteter i en vandområdeplan kan være relevant i forbindelse med den forudgående screening med henblik på at afgøre nødvendigheden af en konsekvensvurdering af disse aktiviteter i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, hvis denne fastlæggelse udelukker enhver tvivl om, at de heraf omfattede virkninger af de pågældende aktiviteter skader den omhandlede lokalitet væsentligt.

C. Det tredje spørgsmål – Vandområdeplan 2015-2021 og Natura 2000-planen i forbindelse med konsekvensvurderingen

77. Det tredje spørgsmål vedrører inddragelsen af Vandområdeplan 2015-2021 og Natura 2000-planen for det omhandlede bevaringsområde i forbindelse med en konsekvensvurdering, der bliver nødvendig, såfremt det i forbindelse med screeningen ikke lykkes at fjerne enhver tvivl om en væsentlig påvirkning af bevaringsområder.

78. En sådan konsekvensvurdering skal indeholde fuldstændige, præcise og endelige konstateringer og konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl for så vidt angår virkningerne af de arbejder, der er påtænkt i den berørte beskyttede lokalitet³⁸.

79. Hvis Vandområdeplan 2015-2021 indeholder sådanne konstateringer og konklusioner, vil der, henset til betragtningerne vedrørende det andet spørgsmål, ikke være behov for en konsekvensvurdering – i hvert fald hvad angår eventuelle påvirkninger fra kvælstofaflejringer.

80. Såfremt der derimod gennemføres en konsekvensvurdering, fordi Vandområdeplan 2015-2021 ikke kan fjerne enhver tvivl vedrørende kvælstofaflejringerne, bør der ligeledes udvises forsigtighed ved inddragelsen af planen i forbindelse med konsekvensvurderingen.

81. Hvis de i planen fastsatte kvælstofudledninger fra andre kilder er pålidelige, kan de i det mindste inddrages for at fastlægge virkningerne af det vurderede havbrug i forbindelse med andre planer og projekter.

82. Det kan imidlertid kun udledes af planen, at disse kumulative virkninger ikke skader lokalitetens integritet, hvis den indeholder fuldstændige, præcise og endelige konstateringer og konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig

³⁸ – Dom af 11.4.2013, Sweetman m.fl. (C-258/11, EU:C:2013:220, præmis 44), af 17.4.2018, Kommissionen mod Polen (Białowieża-skoven) (C-441/17, EU:C:2018:255, præmis 114), og af 9.9.2020, Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, præmis 55).

videnskabelig tvivl for så vidt angår kvælstofudledningernes skadevirkninger på bevaringsområder.

83. Dette er kun plausibelt, hvis den tvivl, som screeningen har efterladt, og som begrundet nødvendigheden af en fuldstændig konsekvensvurdering, i det mindste i lyset af denne fuldstændige vurdering ikke skal anses for rimelig videnskabelig tvivl.

84. I øvrigt har Natura 2000-planen for bevaringsområdet ingen betydning for vurderingen af, hvorledes lokaliteten påvirkes af kvælstofaflejringer. Denne plan fastslår nemlig udtrykkeligt, at den ikke rummer indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandområdeplanen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres ved en anden lov.

85. Det tredje spørgsmål bør dermed besvares således, at dokumenter som Vandområdeplan 2015-2021 og Natura 2000-planen for det beskyttede område har betydning for vurderingen af planer og projekters påvirkning af beskyttede områder som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, for så vidt som disse dokumenter indeholder præcise og endelige konstateringer og konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl med hensyn til virkningerne af det projekt, der kan skade det omhandlede bevaringsområde.

V. Forslag til afgørelse

86. Jeg foreslår derfor Domstolen, at den besvarer anmodningen om præjudiciel afgørelse således:

»1) Artikel 6, stk. 3, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter kræver ikke en ny konsekvensvurdering, hvis der i forbindelse med en tidligere endelig godkendelse ikke er foretaget en omfattende vurdering af en aktivitets virkninger og heller ikke er taget hensyn til de kumulative virkninger i forbindelse med andre planer og projekter.

En i national lovgivning fastsat ny godkendelse af en aktivitet, der opretholdes uændret, skal imidlertid anses for en tilslutning som omhandlet i artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, der forudsætter en konsekvensvurdering, hvis denne godkendelse faktisk indebærer en afgørelse om aktivitetens opretholdelse.

2) Fastlæggelsen af omfanget af tilladte miljøpåvirkninger fra bestemte aktiviteter kan være relevant i forbindelse med screeningen med henblik på at afgøre nødvendigheden af en konsekvensvurdering af disse aktiviteter i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, hvis denne fastlæggelse udelukker enhver tvivl om, at de heraf omfattede virkninger af de pågældende aktiviteter skader den omhandlede lokalitet væsentligt.

- 3) Dokumenter som Vandområdeplan 2015-2021 og Natura 2000-planen for det beskyttede område har betydning for vurderingen af planer og projekters påvirkning af beskyttede områder som omhandlet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, for så vidt som disse dokumenter indeholder præcise og endelige konstateringer og konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl med hensyn til virkningerne af det projekt, der kan skade det omhandlede bevaringsområde.«